

som han anser for en midlertidig Foranstaltning, hvis Tid er forbi. De herhen hørende Bemærkninger ere imidlertid skrevne under Indtrykket af forrige Aars høje Kornpriser.

Bogens sidste Afsnit omhandler Norge og er meget kortfattet, fordi dette Land ikke har kendt noget til de i Sverige foregaaede store Omskiftelser, men siden 1851 stadig har holdt fast ved sin frihandelsvenlige Politik. Norges ret talrige og høje Toldsatser ere overvejende af udelukkende finansiel Natur, idet Landets Skatteindtægt hovedsagelig bæres af Toldintraderne.

E. Meyer.

Felix M. Bing, *La société anonyme en droit allemand*, Paris & Berlin 1892. 415 Sider. Frcs 10.

Forfatteren til dette Arbejde er Advokat i Genf og har tidligere gjort sig bemærket ved et komparativt Arbejde om Aktieselskabsretten, *La Société Anonyme en droit italien* (1887), hvilket blev gunstigt optaget af den europæiske Fagkritik. At de schweiziske Jurister fortrinsvis føle sig tiltrukne af Opgaver i sammenlignende Retsvidenskab, er ingen Tilfældighed; et Land, hvor Lovene skrives i tre forskellige Sprog, og hvor Befolkningen er af saa blandet Oprindelse, maa nødvendigvis med eller mod sin Vilje blive kosmopolitisk anlagt, og det alsidige Præg, der udmærker dets Lovarbejder fra den seneste Tid, gør disse til værdifulde Forbilleder for den juridiske Verden overalt. I ovenstaaende Arbejde har Forf. bestræbt sig for at gøre den tyske Rigslovgivning om Aktieselskaber (Loven af 18. Juli 1884) tilgængelig og forstaaelig for det fransktalende Publikum, og i det hele taget bør Opgaven

som han anser for en midlertidig Foranstaltning, hvis Tid er forbi. De herhen hørende Bemærkninger ere imidlertid skrevne under Indtrykket af forrige Aars høje Kornpriser.

Bogens sidste Afsnit omhandler Norge og er meget kortfattet, fordi dette Land ikke har kendt noget til de i Sverige foregaaede store Omskiftelser, men siden 1851 stadig har holdt fast ved sin frihandelsvenlige Politik. Norges ret talrige og høje Toldsatser ere overvejende af udelukkende finansiel Natur, idet Landets Skatteindtægt hovedsagelig bæres af Toldintraderne.

E. Meyer.

Felix M. Bing, *La société anonyme en droit allemand*, Paris & Berlin 1892. 415 Sider. Frcs 10.

Forfatteren til dette Arbejde er Advokat i Genf og har tidligere gjort sig bemærket ved et komparativt Arbejde om Aktieselskabsretten, *La Société Anonyme en droit italien* (1887), hvilket blev gunstigt optaget af den europæiske Fagkritik. At de schweiziske Jurister fortrinsvis føle sig tiltrukne af Opgaver i sammenlignende Retsvidenskab, er ingen Tilfældighed; et Land, hvor Lovene skrives i tre forskellige Sprog, og hvor Befolkningen er af saa blandet Oprindelse, maa nødvendigvis med eller mod sin Vilje blive kosmopolitisk anlagt, og det alsidige Præg, der udmærker dets Lovarbejder fra den seneste Tid, gør disse til værdifulde Forbilleder for den juridiske Verden overalt. I ovenstaaende Arbejde har Forf. bestræbt sig for at gøre den tyske Rigslovgivning om Aktieselskaber (Loven af 18. Juli 1884) tilgængelig og forstaaelig for det fransktalende Publikum, og i det hele taget bør Opgaven

anses for at være løst tilfredsstillende. Som juridisk Arbejde betragtet er Bogen vel ikke i Besiddelse af stor Selvstændighed; paa Grundlag af de foreliggende tyske Kommentarer har Forf. opbygget sine systematisk ordnede, men paa de vanskeligste Punkter ikke altid dybtgaaende Undersøgelser. Sin Værdi har den derimod i det sunde økonomiske Blik, hvormed Forf. ser paa sit Stof. Fortolkningsspørgsmaal og juridiske Deduktioner interessere ham øjensynligt meget mindre end legislative Hensyn; af og til gaar han endog i sine Slutninger fra Lovens Øjemed videre, end hvad ædruelige Grundsætninger gøre tilladeligt for en Retslærer.

Den tyske Aktielov af 1884 er ingenlunde noget Mesterværk; dens Form er tung og indviklet, dens Indhold giver den Præg af en Lejlighedslov, en Lov mod »Gründungs«misbrug og Emissionssvindl. Forf. viser rigtigt, hvorledes Lovens uheldige Henvisningssystem — fra Aktieselskaber henvises til Kommanditselskaber, fra disse atter til ansvarlige Handelsselskaber eller til Handelslovbogens almindelige Bestemmelser — gør Tilægnelsen særdeles vanskelig, og hvorledes Forsøget paa at sætte en Stopper for visse Misbrug ikke er lykkedes bedre, end at Forretningsverdenen nu forstaar at hjælpe sig paa anden Maade. Oplysende i denne Henseende ere hans Bemærkninger om, hvorledes i Tyskland »Simultanstiftelsen« (Emission af fuldt tegnede Aktier) nu har afløst Indbydelse til Tegning af Aktier i nye Foretagender — herved undgaas den besværlige Kontrol med Aktietegningen, som Loven har indført — og hvorledes man ved Kunstgrebet »Spærre« forstaar at sikre sig rundelig Tid til at afsætte Gründer-Andelene med Fordel. Ogsaa i Enhelthederne har Forf.

ikke saa lidt at udsætte paa Loven, ofte med Rette. Saaledes kritiserer han Generalforsamlingens Ret til med kvalificeret Majoritet ($\frac{3}{4}$) at forandre Selskabets Formaal; han misbilliger den Rolle, Loven har givet Dommeren som Leder af den konstituerende Generalforsamling; han paaviser, hvorledes Fordeling af en Dividende, som ikke er fortjent, i Virkeligheden er et Indgreb i Kapitalen, og at fra dette Synspunkt Lovreglen om Tilladeligheden af de saakaldte »Bauzinsen« (Renter til Aktionærerne, indtil Selskabet kan træde i Virksomhed) er unaturlig. Mindre overbevisende er Forf., hvor han bekæmper Lovens Bestemmelser om Balancens Opgørelse; hvor principrigtig og lærerig den paagældende Udvikling end i det hele er, hviler den vistnok paa en Miskendelse af, at man hellere bør fordre for strænge Regler for Vurderingen af Aktiverne end for elastiske, da fuld Sandhed i Opgørelsen nu en Gang er saa godt som umulig.

Kun et Par Steder møder man Bemærkninger, der synes uoverlagte; saaledes er det uforstaaeligt, at Forf. anser Preferenceaktier for ikke altid fortrinsberettigede for de saakaldte Stamaktier (S. 142); ligeledes tør der næppe være Tvivl om, at Lovens Art. 215 d er en Hindring for at placere Reservefondet i Selskabets egne Aktier, hvilket efter Forf.s Mening dog er tvivlsomt (S. 178). Til Gengæld viser Arbejdet paa adskillige Punkter ud over Loven og giver legislative Vink af stor Interesse. Exempelvis kan nævnes Antydningen om Obligationshavernes retligt uheldige Stilling i Forhold til Aktionærerne, hvilket Misforhold Forf. anser for muligt at afhjælpe, Forslag om Forholdsregler for at sætte Aktionærerne i Stand til udførligt at erfare

Emnet for de Forhandlinger, der forekommer paa Generalforsamlingen, Bemærkninger om Betydningsløsheden af Statusbestemmelser, der opstille flere Personers samlede Underskrift som Betingelse for at Forpligtelser kunne stiftes med for Selskabet bindende Virkning, medens mundtlige Overenskomster faktisk maa træffes stadig med den enkelte Direktør under regelmæssig Forretningsgang o. s. v.

Et Par Punkter af særlig Interesse skulle endnu fremhæves. Forf. er en fanatisk Modstander af det i Tyskland — og efter tysk Forbillede nu ogsaa i de tre nordiske Lande — gældende Firmasystem og holder bestemt paa Rigtigheden af »Sandhed i Firmaet«; han fremstiller udførligt (S. 71 ff.) de Urimeligheder, hvortil det germanske System har ført, og hans Anker imod det ere desværre ikke ugrundede. I Afsnittet om Repræsentantskabet (S. 307 ff.) gør Forf. en Række almindelige Bemærkninger om Kontrol, bl. a. finder han i Statskontrol med Kreditinstituter et højst tvivlsomt Gode. Det er dog, som Forf. selv indrømmer, mindre rigtigt at bedømme Institutionen »Aufsichtsrath« i tysk Ret udelukkende som et Kontrolmiddel; og selv om den var det, vilde den ikke, som Forf. mener, gøre de faste Revisorer overflødige, eftersom disse have langt bedre Adgang til at gaa til Bunds i Regnskabsdetailler end Folk, der som Repræsentantskabsmedlemmerne sædvanligt have fuldt op at gøre med andre Forretninger.

Det vil fremgaa af ovenstaaende, at Arbejdet indeholder meget Stof for den, der vil sætte sig i det stadig mere paatrængende Spørgsmaal om en Lovordning af Aktieselskaberne. Ogsaa her i Norden bliver

Overbevisningen om Nødvendigheden af en slig Ordning Aar for Aar fastere. Forsøgene paa at bane Vejen derfor ere allerede ikke saa ganske faa, og særligt bør Opmærksomheden henledes paa det svenske Kommissionsforslag af 1891 om Interessentskabsretten, hvilket som Bilag indeholder værdifulde Oversigter over ældre og nyere Ret (af Prof. Hj. Hammarskjöld). Selvfølgelig ligger det nærmest for en Undersøgelse af tysk Rets Regler at søge til tyske Kilder; Udviklingen i Tyskland er desuden paa disse Omraader saa hurtig, at den næsten gør Lovgivningen experimentel, hvad bl. a. den nye Rigslov af 20. April 1892 om Selskaber med »beschränkte Haftung« er et mærkeligt Exempel paa. Men Forf.s livlige og let læselige Arbejde vil paa Grund af sin bredere økonomiske Basis være et Hjælpe-middel, som ingenlunde er at foragte; til de ofte ret tunge Fremstillinger fra tysk Side danner det et behageligt Supplement.

I. Heckscher.

Prof. Dr. O. Warschauer: Fourier, seine Theorie und Schule. Leipzig, Verlag von Gustav Fock. 1893. (131 S.).

I Nationaløkonomisk Tidsskrift 1892 gjordes der udførligt Rede for Prof. Dr. Warschauers Skrift »Saint-Simon og Saint-Simonismen,« — et Skrift, der udgjorde første Afdeling af Forfatterens »Geschichte des Socialismus und Communismus«. »Fourier, hans Theori og Skole« fremtræder som dette Værks anden Afdeling og udmærker sig ved de samme gode Egenskaber som hin første Afdeling, og fortjener derfor i samme Grad at anbefales. — Fouriers Skrifter ere, som bekendt, i den Grad rige paa Løjerligheder, at det er en let Sag at